

*Василенко О.**

УНІФІКАЦІЯ ПРАВИЛ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В РАМКАХ ЮНСІТРАЛ

1. Актуальність теми дослідження. Проблема уніфікації правового регулювання міжнародної торгівлі є актуальною в сучасній науці. Відмінності в правовому регулюванні окремих питань міжнародної торгівлі різних держав перешкоджають розвитку міжнародної торгівлі. Усунення таких перешкод сприятиме пошвидченню розвитку міжнародної торгівлі.

2. Уніфікацією окремих аспектів міжнародного приватного права займаються такі міжнародні організації, як Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Комісія з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Міжнародний інститут уніфікації приватного права (УНІДРУА), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація праці (МОП), Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) тощо.

3. Створюючи ЮНСІТРАЛ [1] Генеральна Асамблея ООН розглядала ЮНСІТРАЛ в якості інструмента, завдяки якому ООН відіграла б активну роль у скороченні чи усуненні таких перешкод. Україна не бере участі у багатьох приватноправових конвенціях, розроблених і прийнятих в рамках ЮНСІТРАЛ. Ряд прогресивних положень та досвід роботи ЮНСІТРАЛ залишаються поза увагою законодавця. Сьогодні необхідно провести комплексний аналіз конвенцій ЮНСІТРАЛ, визначити можливості їх застосування в Україні, враховуючи міжнародний досвід та національну специфіку.

4. В науковій літературі дослідженням окремих питань уніфікації міжнародної торгівлі були посвячені праці наступних науковців: Довгерта А. С., Богуславського М., Буткевича В., Лунца Л. А., Матвеева Г., Руденко О. В., Попко В., Теуш С., Варшаломідзе Л., Маковського А.Л., Хлестової І. О., Швидак Н. Г., Шмітгоффа К. та інших.

5. Сьогодні, зважаючи на бурхливий технічний розвиток, інформатизацію суспільства, найбільш цікавими є дослідження ЮНСІТРАЛ в галузі електронної комерції. На своїй двадцять дев'ятій сесії (1996 рік) Комісія, на своєму 605-му засіданні 12 червня 1996 року ухвалила Типовий закон ЮНСІТРАЛ про електронну торгівлю (надалі – «ТЗЕТ»). Згодом, у 2001 році був прийнятий Типовий закон про електронні підписи. У 2005 році ЮНСІТРАЛ був підготовлений текст Конвенції ООН про використання електронних повідомлень в міжнародних договорах. Треба зазначити, що Верховна Рада України, намагаючись підтримати такий процес 22 травня 2003 року прийняла Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг». Тоді ж був прийнятий і Закон України «Про електронний цифровий підпис» [2].

6. ТЗЕТ заклав правові основи діяльності в сфері електронної торгівлі, запропонував визначення електронного документа, електронного підпису, автора електронного документа, визнано юридичну і доказову силу за документами в електронній формі, вимоги до

* аспірантка кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Довгерт А. С.

електронного підпису як засобу підтвердження достовірності і цілісності електронного документа [3].

7. ТЗЕТ виходить з «Функціонально-еквівалентного підходу». Такий принцип функціональної еквівалентності встановлює критерії, по яких електронні повідомлення можуть розглядатися як еквівалент повідомлень в паперовій формі. Слід зазначити, що стосовно функцій паперового документа ЮНСІТРАЛ прийшла до висновку, що електронні записи дозволяють забезпечити такий же рівень безпеки, як і документи, складені на папері, і в більшості випадків вищу міру надійності і швидкість обробки, особливо в тому, що стосується визначення джерела і вмісту даних, за умови дотримання ряду технічних і правових вимог.

8. ТЗЕТ закріплює засадничий принцип недискримінації, згідно якому дискримінація відносно повідомлень даних є недопустимою, забезпечуючи цим рівний режим відносно повідомлень даних і паперових документів [4, п.46].

9. Згодом ЮНСІТРАЛ було прийнято статтю 5 біс «Включення шляхом посилання». Дане положення дозволяє визнавати юридичну силу за певними умовами, у випадку якщо такі умови і не вказані в повному об'ємі, а лише згадуються в повідомленні даних, наприклад, дозволяє використовувати можливість використання «гіпертекстових зв'язків».

10. ТЗЕТ визнає функції підпису у сфері паперових документів, вводить мінімальні прийнятні вимоги відносно форми, якій повинні відповідати повідомлення даних, аби вважатися функціональним еквівалентом оригіналу [5, ст.8]. ТЗЕТ встановлює допустимість повідомлень даних як доказів при будь-яких процесуальних діях і встановлює їх доказову силу, а також критерії оцінки доказової сили інформації, що міститься в повідомленні даних [6, ст.9].

11. ТЗЕТ сприяє міжнародній торгівлі шляхом забезпечення більшої правової визначеності в питанні дійсності контрактів, укладених за допомогою електронних засобів зв'язку і визначає форму, в якій можуть бути виражена оферта і акцепт оферти, встановлює норми щодо складання і дійсності контрактів, що укладаються за допомогою електронних засобів, атрибуції повідомлень даних, підтвердження отримання і визначення часу і місця відправлення і отримання повідомлень даних тощо.

12. Сьогодні велика частина документів, підготовлених в рамках ЮНСІТРАЛ, зокрема в галузі електронної торгівлі, лежать поза увагою законодавця.

Вже сьогодні, з огляду на необхідність надання нових можливостей для учасників ринку, необхідно підготувати теоретичні підходи до вирішення питання застосування електронного цифрового підпису, електронних документів, вирішення технічних та теоретичних питань, визнання юридичної сили електронних повідомлень, внесення відповідних змін до чинного законодавства, яке стосується питань укладання угод у електронній формі, укладення зовнішньоекономічних договорів за допомогою електронних повідомлень.

Враховуючи те, що сьогодні в Україні прийнято Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», в якому був дотриманий функціонально-еквівалентний підхід до розуміння електронного документа, запропонований Типовим законом ЮНСІТРАЛ «Про електронну комерцію» [7], а також Закон України «Про електронний цифровий підпис», можливість більш детального дослідження положень документів, підготовлених в рамках ЮНСІТРАЛ, дозволить вдосконалити регулювання відносин в сфері електронної торгівлі.

Література

1. Резолюція 2205 (XII) ГА ООН від 17 грудня 1966, Розділ I;
2. Правове регулювання електронної комерції: досвід окремих країн світу, В.М. Желіховський/ Науково-практичний журнал №10, 2004. http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/10text/g10_25.htm
3. Типовий закон ЮНСІТРАЛ «Про електронну торгівлю», Видання ООН №R.99.V.4b, офіційний звіт ГА ООН, 51 сесія, Додаток 17 (A/51/17), Додаток I.
4. Керівництво з прийняття Типового закону ЮНСІТРАЛ «Про електронну торгівлю», п. 46;
5. Типовий закон ЮНСІТРАЛ «Про електронну торгівлю», стаття 8;
6. Типовий закон ЮНСІТРАЛ «Про електронну торгівлю», стаття 9;
7. В.М. Желіховський. Правове регулювання електронної комерції: досвід окремих країн світу./ http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/10text/g10_25.htm